

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 345/2022-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a maloletej [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 74/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 74/2017 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 178/2020 zo 7. júla 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľom **priznáva** primerané finančné zadosťučinenie každému v sume **1 200 eur**, ktoré **je** im Okresný súd Košice I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresnému súdu Košice I **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 74/2017 konal bez zbytočných prietahov.
4. Okresný súd Košice I **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **725,74 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. júna 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 74/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“) po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. II. ÚS 178/2020 zo 7. júla 2020. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd zakázal okresnému súdu pokračovať v porušovaní nimi označených práv, prikázal mu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal im finančné zadostučinenie každému v sume po 3 500 eur a zaviazal odporcu nahradiť sťažovateľom trovy konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že 25. mája 2017 podala [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“) okresnému súdu návrh na začatie konania o zvýšenie výživného pre maloletú [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloletá sťažovateľka“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“).
3. Dňa 9. marca 2020 sťažovatelia podali ústavnému súdu ústavnú sťažnosť, ktorou namietali porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.
4. Okresný súd rozhodol na pojednávaní 30. júna 2020 rozsudkom, ktorým zvýšil výživné zo strany otca na sťažovateľa a maloletú sťažovateľku. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo právnej zástupkyňi sťažovateľky doručené 16. júla 2020.
5. Nálezom č. k. II. ÚS 178/2020 zo 7. júla 2020 ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a priznal sťažovateľom primerané finančné zadostučinenie každému v sume 500 eur a trovy konania.
6. Dňa 30. júla 2020 podala sťažovateľka odvolanie proti rozsudku okresného súdu.
7. Dňa 21. októbra 2020 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľov doručené vyjadrenie otca z 21. septembra 2020 k odvolaniu sťažovateľky.
8. Dňa 4. novembra 2020 sa sťažovateľka vyjadřila k vyjadřeniu otca z 21. septembra 2020.
9. Dňa 10. decembra 2020 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľov doručené vyjadřenie otca z 30. novembra 2020 k vyjadřeniu matky zo 4. novembra 2020.
10. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 21. apríla 2021 vec vrátil okresnému súdu na rozhodnutie o celom predmete konania a na opravu zrejmej nesprávnosti. Krajský súd uviedol, že okresný súd v rozsudku nerozhodol o sume dlžného výživného pre sťažovateľa a maloletú sťažovateľku ani o období, za ktoré toto dlžné výživné vyčíslil.

11. Dňa 21. júna 2021 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu, že okresný súd si neozrejmil skutočnosť, že sťažovateľ dosiahol plnoletosť, a teda nadobudol plnú procesnú spôsobilosť. V rozpore s tým mu však nedoručil uznesenie krajského súdu z 21. apríla 2021 a ani predvolanie na pojednávanie na 21. jún 2021.

12. Dňa 25. júna 2021 podali sťažovatelia opätovnú ústavnú sťažnosť, ktorou namietali porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

13. Dňa 7. júla 2021 okresný súd rozhodol doplnčiacim rozsudkom o sume dlžného výživného pre sťažovateľa a maloletú sťažovateľku.

14. Dňa 15. júla 2021 okresný súd opravným uznesením opravil znenie výroku II rozsudku z 30. júna 2020.

15. Dňa 2. augusta 2021 podal otec odvolanie proti doplnčiacemu rozsudku a 12. augusta 2021 podala sťažovateľka odvolanie proti doplnčiacemu rozsudku, ako aj proti opravnému uzneseniu. Následne okresný súd doručoval odvolania a vyjadrenia účastníkom konania navzájom.

16. Uznesením č. k. II. ÚS 451/2021 zo 14. októbra 2021 ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov z 25. júna 2021 ako zjavne neopodstatnenú.

17. Krajský súd uznesením z 13. mája 2022 zrušil rozsudok okresného súdu z 30. júna 2020 v spojení s doplnčiacim rozsudkom zo 7. júla 2021 a opravným uznesením z 15. júla 2021 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Krajský súd poukázal na nepreskúmateľnosť a nedostatočné odôvodnenie rozsudku okresného súdu a na nesprávne právne posúdenie veci.

II.

Argumentácia sťažovateľov

18. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú, že skutková alebo právna náročnosť nie je príčinou vzniku prietáhov, keďže ide o bežné konanie o výživné. K vzniku prietáhov viedla dezorganizácia činnosti a neaktivita okresného súdu, ktorá vedie k zbytočným komplikáciám a predlžovaniu konania.

19. Skutočnosť, že ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov okresným súdom, nemala akýkoľvek účinok na aktivitu okresného súdu. Napriek vedomosti okresného súdu o porušovaní ústavou garantovaných práv sťažovateľov *„okresný súd pokračuje v neefektívnom, dezorganizovanom postupe, ktorého následkom je bezdôvodné oddiaľovanie právoplatného skončenia konania.“*

20. Vo veci okresný súd vydal dve rozhodnutia, z ktorých prvé zo 7. marca 2018 sťažovateľom zastavením konania odnímalu možnosť konať pred súdom a bolo pre uvedené pochybenie zrušené v odvolacom konaní. Následný rozsudok z 30. júna 2020 svojou neúplnosťou spôsobil opätovné predĺženie napadnutého konania spočívajúce v nevyhnutnosti okresného súdu doplniť chýbajúce formálne a obsahové náležitosti a následne nevyhnutnosti odvolacieho konania pre nepreskúmateľnosť rozsudku.

21. V rozsudku z 30. júna 2020 sa okresný súd dopustil viacerých hrubých pochybení, na ktoré poukázali sťažovatelia v ústavnej sťažnosti z 25. júna 2021. Na tieto pochybenia (nerozhodnutie o celom predmete veci, rozpor medzi znením rozsudku v zápisnici a jeho písomným vyhotovením, zrejme nesprávnosti pri vyčísľovaní súm a obdobia pre dlžné výživné) okresný súd upozornil aj krajský súd v uznesení z 21. apríla 2021.

22. Tieto nesprávnosti a neúplnosť rozsudku viedli k vydaniu dopĺňacieho rozsudku a opravného uznesenia viac ako rok po vynesení pôvodného rozsudku 30. júna 2021, čo znemožňovalo v tejto dobe odvolaciemu súdu rozhodnúť o odvolaniach sťažovateľov a otca proti uvedenému rozsudku, čo vytváralo priet'ah v napadnutom konaní.

23. Z odôvodnenia uznesenia krajského súdu z 13. mája 2022 vyplýva, že dôvodom zrušenia rozsudku okresného súdu bolo jeho pochybenie pri zisťovaní skutočného stavu veci, ktoré viedlo k vydaniu nepreskúmateľného rozsudku. Okresný súd tomuto zlyhaniu a následným priet'ahom v konaní mohol predísť dôsledným vykonaním dokazovania.

24. Sťažovatelia poukazujú na judikatúru ústavného súdu (IV. ÚS 553/2013, I. ÚS 557/2020, III. ÚS 265/2021, III. ÚS 301/2021), ktorá „*konanie pred odvolacím súdom, spôsobené pochybením prvoinštančného súdu, jednoznačne posudzuje ako priet'ah v konaní, spôsobený prvoinštančným súdom.*“.

25. Okresný súd svojím nedôsledným a nedbalým postupom pri dokazovaní a meritórnom rozhodovaní spôsobil priet'ah trvajúci takmer dva roky v podobe konania pred odvolacím súdom, ktorému mohol zabrániť „*korektným a sústredeným postupom vo veci.*“. Možno konštatovať, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov a k ochrane ich ústavou garantovaných práv.

26. Postup okresného súdu je o to závažnejší, že už v čase vynesenia rozsudku 30. júna 2020 predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti z 9. apríla 2020 pripustil, že okresný súd vo veci nekonal plynulo, efektívne a sústredene so záverom, že okresný súd porušil označené práva podľa ústavy a dohovoru. Okresný súd pritom v takom neústavnom postupe pokračoval, „*keď vyniesol rozsudok, ktorý pre svoju nepreskúmateľnosť, nedostatočné odôvodnenie a ďalšie nedostatky nemohol obstáť pred odvolacím súdom.*“.

27. Podľa sťažovateľov k náprave nevedol ani nález ústavného súdu, keď okresný súd pokračoval v porušovaní označených práv sťažovateľov „*svojou nesústredenou a dezorganizovanou činnosťou, spôsobujúcou zbytočné predlžovanie konania a značne zasahujúcou do ich právnej istoty a dôvery v ochranu ich práv súdom.*“.

28. Postup okresného súdu predstavuje pre sťažovateľov značný zásah a vytvára stav osobnej a materiálnej neistoty. Rozhodnutie o výživnom predstavuje pre sťažovateľov existenčnú záležitosť a podmieňuje napĺňanie základných životných potrieb sťažovateľa a maloletej sťažovateľky. Zrušením rozsudku okresného súdu z 30. júna 2021 bol vytvorený stav, keď otec prispieva na výživu sťažovateľa a maloletej sťažovateľky podľa rozsudku z 27. februára 2014, ktorý ale nijako nereflektuje na ich zmenené potreby. Sťažovatelia nepovažujú za spravodlivé, že „*počas doby, kedy okresný súd tvorbou priet'ahov a zanedbávaným postupom odd'ahuje právoplatné rozhodnutie vo veci, budú svoje výdavky pokrývať výživným zo strany otca v sume niekoľkonásobne*

nižšej, než ako vyžadujú ich oprávnené potreby.“ Postup okresného súdu v napadnutom konaní predstavuje aj porušenie čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa.

29. Sťažovatelia sa domnievajú, že svojím konaním sa nijako nepričinili o vznik prietahov v napadnutom konaní. Podávanie opravných prostriedkov sťažovateľkou nemožno hodnotiť ako spôsobovanie prietahov v konaní. Podľa judikatúry ústavného súdu totiž úkony účastníka konania smerujúce k uplatňovaniu práv v súdnom konaní v súlade s možnosťami danými príslušnými procesnými predpismi môžu síce spôsobiť predĺženie konania, nemožno ich však hodnotiť ako postup vedúci k zbytočným prietahom v konaní. Vzhľadom na úlohy, ktoré v oblasti dokazovania uložil krajský súd okresnému súdu, je zrejmé, že po piatich rokoch sa konanie nachádza v otázke dokazovania na začiatku, čo vedie sťažovateľov *„k strate akejkoľvek dôvery v schopnosť súdu konať v najlepšom záujme sťažovateľov...“*.

30. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia sťažovatelia považujú za primeranú vzhľadom na okolnosti uvedené v ústavnej sťažnosti, celkovú dĺžku napadnutého konania, na stav, keď otec prispieva na výživu sťažovateľa a maloletej sťažovateľky vo výške stanovenej pred ôsmimi rokmi, ktorá nezodpovedá ich oprávneným potrebám. Sťažovatelia poukazujú tiež na to, že k náprave namietaného stavu nevedol ani nález ústavného súdu zo 7. júla 2020.

31. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 345/2022-22 z 28. júna 2022 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

32. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval predseda okresného súdu, ktorý v podaní č. k. 1 SprV 429/2022 z 28. júla 2022 vymedzil doterajší priebeh napadnutého konania (ktoré v podstatnom zodpovedá priebehu konania tak, ako ho vymedzili sťažovatelia v ústavnej sťažnosti, pozn.). Po vrátení súdneho spisu krajským súdom okresný súd nariadil pojednávanie na 13. október 2022.

33. Vychádzajúc z prehľadu napadnutého konania, predseda okresného súdu konštatoval, že okresný súd vo veci nekonal plynulo – prvé pojednávanie nariadil po 10 mesiacoch od začatia konania, v čase od 22. januára 2019 do 2. decembra 2019 okresný súd vo veci nevykonal žiaden úkon. Postup okresného súdu v napadnutom konaní nepovažoval ani za efektívny a sústredený vzhľadom na zrušenie uznesenia zo 7. marca 2018 o zastavení konania z dôvodu litispendencie, na zrušenie rozsudku z 30. júna 2020 v spojení s doplniacím rozsudkom a opravným uznesením.

34. Celkovú dĺžku napadnutého konania (5 rokov a 2 mesiace) považoval vzhľadom na predmet konania (určenie výživného) za neprimeranú. Domnieva sa, že v napadnutom konaní bolo porušené právo účastníka súdneho konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Poukázal tiež na predchádzajúci nález č. k. II. ÚS 178/2020 zo 7. júla 2020, ktorým ústavný súd rozhodol

o porušení označených práv sťažovateľov a okresnému súdu prikázal konať bez ďalších zbytočných prieťahov.

III.2. Prehľad napadnutého konania:

35. Ústavný súd pri skúmaní opodstatnenosti námietok sťažovateľov vychádzal z prehľadu napadnutého konania vymedzeného sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti a z prehľadu, ktorý je súčasťou vyjadrenia okresného súdu. Ústavný súd konštatuje, že prehľad napadnutého konania vymedzený sťažovateľmi a okresným súdom v zásade korešponduje s priebehom napadnutého konania tak, ako ho ústavný súd zistil z pripojeného súdneho spisu. Uvedené skutkové okolnosti sa nestali spornými, ústavný súd ich považoval za preukázané.

III.3. Replika sťažovateľov:

36. Sťažovatelia v reakcii na vyjadrenie okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 17. augusta 2022 poukázali na to, že uvedené vyjadrenie v plnej miere potvrdzuje opodstatnenosť ich ústavnej sťažnosti, preto nepovažujú za potrebné predkladať ústavnému súdu ďalšiu argumentáciu na podporu svojej ústavnej sťažnosti. Sťažovatelia poukázali na predchádzajúci nález ústavného súdu v predmetnej veci, zdôraznili význam a cieľ finančného zadostučinenia pri vyslovení porušenia základných práv a tiež význam, ktorý má napadnuté konanie pre nich. Napokon aj samotný okresný súd upozornil vo svojom vyjadrení na „*doslova existenčný význam konania pre sťažovateľov...*“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

37. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľov, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

38. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na zvýšenie výživného pre v tom čase maloletých sťažovateľov.

39. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

40. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným

spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

41. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

42. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 Civilného mimosporového poriadku, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy tohto právneho predpisu.

43. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

44. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o návrhu na zvýšenie výživného pre maloleté deti. Uvedený predmet konania predstavuje bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov v civilnoprávnej agende. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej zložitosti. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. Z hľadiska predmetu konania možno konštatovať, že uvedený typ konania má osobitný význam pre sťažovateľku ako matku maloletých detí a tiež pre jej deti (maloletú sťažovateľku a sťažovateľa), ktorých sa týka rozhodovanie o zvýšení výživného. Aj ESLP konštatoval, že konanie o určenie výšky výživného malo pre sťažovateľku a jej deti nezanedbateľný význam (rozsudok vo veci Kubizňáková proti Českej republike z 21. 6. 2005, bod 36). V inej veci ESLP tiež, čo sa týka súdnych konaní, uviedol, že je nevyhnutné vyvinúť mimoriadne úsilie vzhľadom na prípadné dôsledky, ktoré by mohla prílišná pomalosť znamenať predovšetkým pre výkon práva na rešpektovanie rodinného života (rozsudok Veľkej komory vo veci Laino proti Taliansku z 18. 2. 1999, bod 18). V čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie trvalo približne 5 rokov a 3 mesiace, pričom napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, čo vzhľadom na predmet konania možno samo osebe považovať za ústavne neakceptovateľné. Od vydania nálezu č. k. II. ÚS 178/2020 zo 7. júla 2020 do podania aktuálnej ústavnej sťažnosti (8. júna 2022) pritom uplynulo obdobie takmer dvoch rokov.

45. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľov, ktoré prispelo k vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní.

46. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

47. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvalo približne 5 rokov a 3 mesiace. Ústavný súd pritom posudzoval postup okresného súdu v napadnutom konaní predovšetkým po právoplatnosti nálezu č. k. II. ÚS 178/2020, t. j. po 16. júli 2020. Bezprostredne pred týmto časovým obdobím okresný súd rozhodol rozsudkom z 30. júna 2020, proti ktorému podali odvolanie sťažovateľka, ako aj otec detí. Krajský súd ako odvolací súd uznesením z 21. apríla 2021 vrátil vec okresnému súdu na rozhodnutie o celom predmete konania (dlžné výživné, určenie obdobia, za ktoré bolo dlžné výživné určené) a tiež na opravu zrejmej nesprávnosti. Uvedenú skutočnosť možno vnímať ako neefektívny postup v napadnutom konaní, t. j. postup, ktorý nevedol efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov. Po vrátení veci okresný súd nariadil pojednávanie na 21. jún 2021, ktoré následne odročil bez prejednávania veci na 7. júl 2021 z dôvodu, že sťažovateľovi, ktorý nadobudol plnoletosť 24. januára 2021, nedoručil uznesenie krajského súdu z 21. apríla 2021 a ani ho nepredvolal na pojednávanie nariadené na 21. jún 2021. Uvedené je tiež potrebné kvalifikovať ako neefektívny a nesústredený postup okresného súdu.

48. Okresný súd následne rozhodol dopĺňacím rozsudkom 7. júla 2021 o dlžnom výživnom a 15. júla 2021 opravným uznesením opravil znenie výroku II rozsudku okresného súdu z 30. júna 2020. Proti dopĺňaciemu rozsudku podali odvolanie sťažovateľka a otec detí. Krajský súd uznesením z 13. mája 2022 zrušil rozsudok okresného súdu z 30. júna 2020 v spojení s dopĺňacím rozsudkom zo 7. júla 2021 a opravným uznesením z 15. júla 2021 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia rozsudku okresného súdu bolo nedostatočné odôvodnenie a nepreskúmateľnosť týkajúca sa napr. pomerov rodičov, odôvodnených potrieb detí, ako aj neodôvodnenie poskytnutej výhody splátok dlžného výživného otcovi detí (porovnaj predovšetkým s. 9 a 10 uznesenia krajského súdu) a tiež nesprávne právne posúdenie (neaplikovanie § 78 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, nezisťovanie skutkových okolností rozhodných pre pôvodné určenie výživného a posúdenie, či došlo k podstatnej zmene pomerov). Uvedený postup okresného súdu v napadnutom konaní tiež vykazuje znaky neefektívneho a nesústredeného postupu.

49. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 44 až 48 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní – v rozhodnom období pri prejednávaní veci sťažovateľov konal opakovane neefektívne a nesústredene, t. j. nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania. Týmto postupom okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní – po právoplatnosti nálezu č. k. II. ÚS 178/2020 zo 7. júla 2020 porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

50. Okresný súd do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti meritórne nerozhodol, teda napadnuté konanie nie je právoplatne skončené. Z uvedeného dôvodu ústavný súd požiadavke sťažovateľov, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

51. Pokiaľ sa sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti domáhali, aby ústavný súd rozhodol o zákaze okresnému súdu pokračovať v porušovaní ich označených práv, ústavný súd konštatuje, že sťažnostná argumentácia sťažovateľov opomína akúkoľvek súvislosť s možnosťou vyslovenia takéhoto zákazu, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu; m. m. II. ÚS 178/2020). V kontexte vyslovenia porušenia označených práv a príkazu na konanie bez zbytočných prietáhov ústavný súd považuje vyslovenie zákazu pokračovať v porušovaní označených práv tiež za nadbytočné, keď príkaz na konanie bez zbytočných prietáhov sa svojím významom a obsahom kryje so zákazom pokračovať v porušovaní označených práv.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

52. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

53. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

54. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

55. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 3 500 eur, ktoré odôvodnili skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 30 tohto nálezu.

56. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

57. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil predovšetkým opakovaný neefektívny a nesústreďený postup – v kontexte procesného postupu (nariadenie pojednávania) a v kontexte meritórneho rozhodovania a tiež privilegovaný predmet konania s mimoriadnym významom pre sťažovateľov. Ústavný súd tiež prihliadol na to, že v napadnutom konaní ide už o druhý nález, resp. o druhé rozhodnutie o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom prvý nález zjavne nevedol k urýchleniu napadnutého konania a zefektívneniu postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Tiež je relevantné, že v poradí druhú ústavnú sťažnosť sťažovateľov ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú uznesením č. k. II. ÚS 451/2021-16 zo 14. októbra 2021, pričom v odôvodnení uznesenia konštatoval neefektívny postup okresného súdu, ktorý však nedosahoval ústavne relevantnú intenzitu. Ani uvedené konštatovanie nevedlo okresný súd

k zefektívneniu svojho postupu v napadnutom konaní. Na podklade týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia každému zo sťažovateľov v sume 1 200 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 200 eur pre každého zo sťažovateľov oproti sťažovateľom navrhovanej sume 3 500 eur pre každého z nich vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

58. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 725,74 eur.

59. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Vzhľadom na skutočnosť, že vyjadrenie doručené ústavnému súdu 17. augusta 2022 neobsahovalo žiadnu novú argumentáciu, ktorou by sťažovatelia podporili záver o ústavnej neudržateľnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľom nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu). Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2021 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky vo výške 1 163 eur (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 193,50 eur a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 11,63 eur). Keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní troch sťažovateľov, základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 % za každého sťažovateľa (§ 13 ods. 2 vyhlášky), čo sa rovná sume 96,92 eur. Každému zo sťažovateľov patrí ako náhrada trov právneho zastúpenia náhrada za 2 úkony právnej služby v roku 2022 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 193,84 eur. Zároveň im patrí režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky spolu v sume 23,26 eur za dva úkony právnej služby bez ohľadu na počet zastupovaných osôb (napr. III. ÚS 305/2017, II. ÚS 178/2020). Celková suma náhrady trov konania predstavuje po jej zvýšení o daň z pridanej hodnoty, ktorej platiteľkou je právna zástupkyňa sťažovateľov, sumu 725,74 eur pre všetkých troch sťažovateľov (bod 4 výroku tohto nálezu).

60. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2022

**Ladislav Duditš
predseda senátu**